

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos &
Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

Capvt IX. Non posse ab hominibus Deum aquis punientem accusari, cùm
aquis ipsi & alios, & se ipsos plectant.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45686

lariolis, vopificibus, & artificibus perquam vsitatum. Quoties enim, inter prandendum & coenandum, audiuntur, eiusmodi probationes & purgationes vulgares? Si hoc, vel illud non est verum, hac me aqua suffocet? hic mihi haustus sit ultimus? hoc vinum vertatur in venenum? hoc lacte peream? hac cerevisia fiam ceritus? hoc pane stranguer? & similia sexcenta? Nonne hæc est purgatio consuetissima? & satis vulgaris, quia satis vulgata? Nonne hoc est, tentare DEVM? nonne hoc, miraculum petere? Quod quidem etiam non rarò sequitur, ad tales imprecationes: non ut à DEO approbentur, sed ut audacissima mortalium temeritas puniatur, in exemplum aliorum, qui monentur, ut caueant seopulum, in quem vident alios impigisse. Caueant ergo sibi malè conscij innocentie suæ testimonium, à miraculis petere, caueant sibi ipsis poenam statuere, quæ dilata facit nocentiores, illata misericordiam non meretur. Itaq; si existimant, se exempla habere Sanctorum, non aliter eos, quam equum asinus, in fabulis, imitantur. Vnà iter faciebant equus & asinus, ille sale, iste spongijs onustus. Procubuit in vadoso flumine equus, & sale liquefacto, se feliciter exoneravit. Quod vbi asinus vidit, procubuit & ipse; sed, spongijs aqua repletis, onus longè maius ferre coactus est; sensitq; vel hinc se asinum esse, ut qui non sciuerit eadem, alijs aliter dispositis, non eodem modo succedere.

C A P V T IX.

Non posse ab hominibus Deum aquis punientem accusari, cum aquis ipsi & alios, & se ipsos plectant.

SI laudabilis est iustitia, laudem merentur etiam iusticie instrumenta. At verò, teste Pythagoræo Theage, & inter Deos magnam vim habet, & inter homines iustitia. Totius enim atq; vniuersi, tum inter hos, tum inter illos, cõmunionem hac virtus continet. Ac Themis quidem, apud superos: Dicitur autem, apud inferos: Lex verò inter homines, nuncupatur. Huius ergo virtutis, siue cum vicia & virtutes inter se discernuntur, siue cum homines prohi defendendi improbiq; plectendi sunt, instrumentum aptissimum esse, docuimus, aquas. His mundi Moderator oues suas reficit, quarum vna ait: *Super aquam refectiois educavit me. his hædos*

I. Theag. lib. de virtute.

Psal. 22. 2.

Osee. 5. 10.
Cant. 5. 12.

suos plectit, unde ait: *Effundam, quasi aquam, iram meam.* Vtrumq; assidue considerat sponsa Christi. Quare oculi eius, sicut columba super rimulos aquarum, quæ lacte sunt lotæ, & resident: juxta fluentia plenissima. Videt in aquis faciem sponsi sui resplendentem, & vno quidem oculo justitiam, altero autem misericordiam eius intuetur.

Psal. 118.

Quo intuitu incalescens exclamat: *Confitebor tibi in directione cordis: in eo, quod didici judicia justitiae tuae.* At alia vox, alius clamor est cornuorum, quàm columbarum. Retrahere volunt columbas à pijs suspirijs ac laudibus, & transfere in execrationes, cum intelligunt aliquid sibi incommodi ab aquis nasci. Nimirum impunè vellent peccare: & dum DEVM identidem creaturis offendunt, nolent ipsi offendi à creaturis.

II.

Quàm iniqua hæc sint vota, indignæq; cogitationes, vel à se ipsis discant. Emendant, puniunt, occidunt homines hominem aquis ad vitam sustentandam creatis; & indignantur, quando rerum omnium Conditor, aquis vitur ad hominum scelera ablucenda? Ut homines hominem exitiabilem morte multent, in mare proijciunt; ut emendent, projecturos se minantur; & Deo idem facere sit nefas? id cum faciunt, laudari volunt; cum DEVS facit, criminantur? Optimus est usus aquarum, quando ijs hominum corpora curantur; & pessimus sit, quando illis hominum scelera castigantur? Intolerabilis amentia est, quando mortales sibi plus licere volunt, quàm DEO. An enim non volunt sibi id licere? Certè

Ion. 1. 14.

voluerunt, qui dixerunt: *Quasumus, Domine, ne pereamus in animis viri istius, & ne des super nos sanguinem innocentem: quia tu, Domine, sicut voluisti, fecisti. Et tulerunt Ionam, & miserunt in mare.* Affinis huic historię est fabulæ Arionis, quam Poëtæ atque historici eleganter narrauerunt, declarantes scilicet, quâ ratione, homo in hominem etiam innocentem aquis sæuiat; DEVS autem innocentiam defendat. Ea verò fabulæ, super fidicine Arione celeri admodum & cohibili oratione, vocumq; filo tereti & candido, ut Gellius ait, scripta est ab Herodoto.

A. Gellius.
lib. 16. c. 19.

III.

Verus, inquit, & nobilis Arion cantator fidibus fuit. Is loco & opido Methymneus, terrâ atq; insulâ omni Lesbii fuit. Eum Arionem rex Corinthi Periander amicum amatumq; habuit, artis gratiâ. Is inde à rege proficiscitur, terras inclitas, Siciliam atq; Italianam visere. Ubi eò venit,

Cic. in orat. pro Quintio. cupiditate quarendi miserrima. Nimirum, nullam est officium tam san-
ctum, ut recte Tullius dixit, atq; solenne, quod non auaritia commi-
nuere, atque violare soleat. Et: Nemo tam firmum habuit presidium,
quod auaritia non infregerit atq; debilitauerit. Itaque, quia, ut Sallu-
Idem in Va- stius ait, auaritia fidem, probitatem, ceterasque bonas artes subuertit;
tinium. multi seruorum, domi; comitum, in via; nauarum, in mari, perfidi
Sallust. in sunt. Denique, Seneca teste, in nullum auarus bonus est, in se pesti-
Catil. mus. Hinc Corinthij isti Arioni necem machinati sunt, sibi impe-
Senec. ep. 108. trauerunt; illum in pelagus, se in nefariae machinationis suppli-
cium conijcentes. Plus enim sibi ipsis nocent, qui in alios sunt in-
justi: quia magis hos conscientia cruciat, quam illos damnum. In-
S. Basil. hom. dex expectatur, ait S. Basilius, & auarus cogitat, ne in jus trahatur;
31. ne orphanus suas lachrymas in foro palam faciat. Nolite consultiat, quo-
modo mane quosdam aduocatos sibi prepararet; quomodo, in iudicio, men-
tiendo destitutum opprimat. Eius animam haec cura continuo mordacis
absument. Canis latrat, auarus putat furem esse. Mus forte perstre-
pit, & auari cor saltit, quemlibet vel puerum suspectum habens: Filios
iam grandes, ut insidiatores aspicit, quod eorum iam etas successionem
expetere videatur. Exemplum est in Arione non tam auaro, quam
opulento; qui pauper securus fuisset, diuitijs insidias allexit. Et
auari nauae felicius appulissent, si innocentibus nauigassent. Nunc
euasit e fluctibus Arion, & mersi sunt, qui mergere uoluerunt.

V.

Publicè notum est de alijs, simili casu, dissimili euentu praeci-
pitatis. Ierat piscatum Palamedes, sed domum non rediuit; quippe
ab Vlysse atque Diomede in aquis demersus. Quin & à proprio
Pausan. in parente Etearcho, rege Cretensium, suasu nouercae, Phronime pu-
Phocic. cilla in undas proiecta est. Refert Iosephus, Aristobulum Iudaeorū
Herodot. l. 4. Pontificem, Herodis regis dolo, in piscina, natantem, per ludi jo-
Ioseph. lib. 15. eique simulationem, submersum esse. Usque adeo tyrannis ludus
Antiq. cap. 3. atque iocus est, occidere. Rem ipsam accipe. Herodes rex, cum A-
ristobulum Pontificem, quia de genere erat regio, & populo gra-
tus, e medio tollere cuperet, post prandium, comiter pertracto in
opportunistum locum adolescente; ostendebat se paratum in eius
gratiam iuueniliter colludere. Cumq; loci eius natura esset astuo-
sior, citò defessi, relicto ludo, magnis piscinis, quae ibi circa aulam
erant, imminentes, frigus captabant, meridiano tempore. Ac pri-
mum

mum spectabant natantes quosdam è socijs & famulis. Deinde postquam, prouocante Herode, adolescens quoque eis se miscuit; quidam amicorum, quibus hoc datum erat negotium, deprimentes eum natantem, & quasi per lusum ac petulantiam mergentes, non priùs destiterunt, quàm omnino aqua præfocatus sit. Hic fuit Aristobuli exitus, anno ætatis decimo octauo, pontificatùs primo. Sic calidus iuuenis aquis æstum temperauit, vt frigidum cadauer reportaretur. Et quidem hoc isti balnenim ab Herode fuit præparatum. Sunt plures, qui lautè occubuerunt. Nam, Zonara teste, Romanus Argyropolis Imp. cum ex hydrope conualuisset, natatorium ingressus, vt corpus lauaret, Zoës vxoris & Michaëlis Paphlagonis adulteri dolo, à quibusdam subornatis itidem capite sub aquamerso, oppressus, & pænè suffocatus, semianimis in stratū reclinatus est. Inde per os, subnigra euomens, nemine opem ferente, animam egit, cum annos imperasset quinque, & menses senos. Adeò non homines solùm, sed tota etiam imperia aquis immergere, possunt humanæ, an potiùs inhumanæ manus. Clodomirus profectò Francorum rex, Gundebaldo, Burgundiæ rege, superato; Sigismundum eius filium, vnà cum sorore, in puteum inclementissimè demersit. Et Statyra, Darij filia, M. Alexandri vxor, Roxanam, quam Alexander quoque thori participem esse voluerat, prægnantem itidem, in puteum affixit; solo ducta liuore, quòd Macedones præcipuis honoribus eam cumularent. Innumeri sunt virorum feminarumq; casus & exitia ab ipsis eorum parentibus, filijs, maritis, aut vxoribus procurata. Quibus in medium allatis, agite Momi, *judicio secundùm juris formam conuenite; is, cuius ea de re notio est, estimabit*, dicetque: Vos aquis utimini, ad libidinem, ad æmulationem, ad crudelitatem vestram explendam; Deus, qui aquas condidit, aquas iustitiæ vindices esse non iubebit?

Enimuerò iubebit, tantòque æquiùs iubebit, quia de cælo prospiciens videt, homines, ipsis aquis, aquas & flammam promereri. Quæ enim, malum, amentia est, homines, aquas in salutem datas, sibi in exitium convertere? & cum aliorum manus defunt, propriæ vitæ carnifices fieri, seque ipsos, desperatissima corporis iactura, in vndis suffocare? Nam prorsus extrema est dementia,

Plutarch in Alexand.

VI.

P non

Pausanias in Atticis.

non expectare mortem, sed occupare. Qua de causa vel Poëta cecinerunt, eos prius in furorem actos, qui se ipsos in mare præcipites egerunt. Hinc Ilice Ibyci Lydij filia, in furorem, à Marte contempto, versa è scopulo sese fingitur misisse. Hinc Athamas Thebarum rex, furij agitatus, dum Learchum filium morti dedit, vxor quoque eius Ino Cadmi & Hermiones filia, dolore amens, cum altero filio Melicerta, de Moluride petra, in Megarensium finibus, sese in falsos fluctus sparsit. Sappho puella ex Lesbo insula, è Leucade Epiri promontorio se jecit, quod à Phaone mutuo non redamaretur. Anna Beli regis filia, post mortem sororis suæ Didonis, Carthaginem ab Iarba occupatam relinquens, ad Battum Melitæ insulæ regem nauigauit. Quo demum relicto, mare ingressa, ad Laurentum littus delata est; ibique ab Ænea cognita & hospitio suscepta, non sine mutui cum eo amoris suspicione, adeò ut in odium Lauiniæ veniret. Cuius insidias ut declinaret, se ipsam in Numycum fluuium præcipitem dedit. Iuturna quoque, Dauni filia, post interfectum ab Ænea Turnum fratrem, mœroris impatiens, in aquas & mortem insilijt. Alcinoë, vxor Polybi Corinthij, Xanthum Samium, relicto marito, secuta, pœnitentiâque cerita, in mari, se viuam sepelijt. Quin & Derceto, Semiramidis mater, cum filiam ex adulterio conceptam in desertis exposuisset, tandem facti & sceleris pœnitentiâ mentis impos, in lacu furorem & vitam extinxit.

Ouid. lib. 4. Fastor.

Parthen. in Erot. cap. 27. Strabo li. 16.

VII.

Plutarch. in Theseo.

Fæminarum facilè delirantium, & extrema tentantium ista esse, aliquis dicet. Viri etiam à sensibus abeuntes fecère. Euenus Martis & Steropæ filius, ex Alcippe Oenomai filia, Marpissam susceperat filiam. Quam ab Aphareo, in chorea, rapram, quia comprehendere nequibat, in Lycormam Ætolia fluuium pronus iijt, ut citò, ac compediaria via, veniret ad Charontem. Refert idem, qui modò narratam necem, Plutarchus, Theseo in Cretam, ad Minotaurum interficiendum, nauiganti, Ægeum patrem eius, Athenarum regem præcepisse, ut, si, confecto monstro, incolumis rediret, ad lætitiæ argumentum, candidis vteretur velis; ut prospectantibus è portu amicis, superstitis vitæ fidem præstaret. Theseum tamen cepit obliuio mandati. Quapropter, cum atris iisdem, quibus abierat, remigraret velis, pater de filio desperans ex

alto

alto in mare se deturbavit, & aquis à se imposuit nomen, unde mare Ægeum nuncupatur. Complexus est rem eleganti carmine Catullus, cuius versus huc apponere placet.

Ipse autem caca mentem caligine Theseus

Constitus, obliro dimisit pectore cuncta,

Qua mandata prius constanti mente tenebat:

Dulcia nec masto sustollens signa parenti,

Sospitem, & ereptum se ostendit visere portum:

Namq; ferunt, olim classi cum moenia Diva

Linqueret, & gnatum ventis concrederet Ægeus;

Talia complexum juveni mandata dedisse.

Gnate, mihi longâ jucundior vnice vitâ,

Gnate, ego quem in dubios cogor dimittere casus.

Reddite in extrema nuper mihi sine senectâ,

Quandoquidem fortuna mea, ac tua feruida virtus

Eripit inuito mihi te, cui languida nondum

Lumina sunt gnati carâ saturata figurâ:

Non ego te gaudens latanti pectore mittam,

Nec te ferre sinam fortuna signa secunda:

Sed primùm multas expromam mente querelas,

Canitiem terrâ, atque infuso puluere fodans:

Inde infecta vago suspendam linrea malo,

Nostros ut luctus, nostraq; incendia mentis

Carbasus obscurâ dicat ferrugine Ibera.

Quod tibi si sancti concesserit incola Itoni,

Qua nostrum genus, ac sedes defendere fretis

Annuat, ut tauri respergas sanguine dextram:

Tum verò facito, ut memori tibi condita corde

Hec vigeant mandata, nec vlla obliteret atas:

Vt, simul ac nostros inuisent lumina colles,

Funeſtam antemna deponant undiq; vestem,

Candidaq; intorti sustollant vela rudentes,

Quam primùm cernens, ut latâ gaudia mente

Agnoscam, cùm te reducem fors prospera sistet.

Hec mandata prius constanti mente tenentem

Thesea, cen pulsa ventorum flamine nubes.

Catull. de
Nuptiis Peleji
& Thetidoz

Aërium niuei montis liquere cacumen.
At pater, ut summâ prospectum ex arce petebat,
Anxia in assiduos absument lumina fletus,
Cum primum inflati conspexit lintea veli,
Præcipitem sese scopulorum è vertice jecit:
Amissum credens immitti Thesea fato.
Sic funesta domus ingressus tecta, paternâ
Morte ferox Theseus, qualem Minoidi luctum
Obtulerat mente immemori, talem ipse recepit.

VIII. Quòd si hæc, tanquam à Poëtis narrata, in fabulis habentur, extant certiora. Nam Anius rex Thuscorum, quia filiam Saliâ à Cathéo adolescente raptam non potuit comprehendere, teste Plutarcho, in fluuium se furiosa mente egit; quem à suo nomine fecit appellari *Anienem*; ut mortis infamia, quamvis aquis inscripta, æternùm perseueraret. Andragathius quoq; classis præfectus, qui Gratianum Imp. perfidè sustulit, Maximo tyranno, à Theodosio, victo, ex desperatione, in fluuium se præcipitem dedit, malens natâre, quàm pendere. Laurentius Laurentianus Florentinus medicus, sanus simul & insanus, citra vllum corporis incommodum, citràque euidentem morbi causam, pro haustu minimè medico, in puteum se coniecit, auctore Cælio, & Crinito: qui ait, se auditorem eius aliquando fuisse. Maluit tamen in Lycæum, quàm in puteum sequi: non enim siciebat. Tali etiam morte se extinxit Petrus Leonius Astrologus excellens; si tamen ea in arte aliquis potest excellere, quæ alijs mentitur, sed neminem magis fallit, quàm scientem; immò pernicioso ignorantia generis, scire se putantem. Nec vetera repetere est opus. Mea ætate, tot memini, desperatione actos, sponte, in fluuios, & puteos cecidisse, ex omni hominum genere, ut pigeat numerum inire. Nec familiarum aut consanguineorum honor me finit nomina eorum loqui, qui exemplum essent maximè luculentum.

IX. Vnius tamen non possum, vel sine nomine, mentionem omittere, qui, me puero, in ciuitate Imperiali celeberrima, cum & clericus esset, & dignitate Ecclesiastica maximè emereret, tamen absque habitu & tonsura, solebat quotidie, per augustiores vrbs plateas, & ante ædes maximatum, tanquam aliquis Curtius Romanus,

manus, Remp. communi exitio liberaturus, magnificè obequitare, & omnium in se oculos pariter & digitos, & linguas conuertere. Sanguis illi è præcipua nobilitate: de cetero plures opes, quàm virtutes; & minor vitæ fama, quàm officij authoritas. Hinc obuio honorè omnes pileis magis, quàm animis, exhibebant, etiã de via cedentes. Transgresso, & iam tergum obuertenti, hæretici quidem palàm exserta lingua, medium vnguem ostendere, atque ciconia illudere amabant; pueri autem, vt gestum triumphantis imitarentur, brachijs vtrinque in latera ridiculè reflexis, & ipsi Thrafonticè ansati incedebant. Equus phaleris, eques inauratis calcaribus superbus, videbantur de gloriã certare, Asturco poterat ille videri, ira tolitim badizabat, nõ Catonis, sed Pompei manu defricus. Sed magis eques ipse aspicientium in se oculos rapiebat, quàm caballus. Cafariem calamistratam contractior galerus premebat magis, quàm tegebat; nec vnquam in medio vertice visus est stare: sed sinistro semper lateri incumbens de cincinno pendere putabatur. In galero pluma identidem, ad omnes equi passus, subsultans, quàm sanè petulanter volitabat: quæ, si gemina fuisset, senio eques factus Mercurius poterat credi. Veste tota splendidus, & non rarò, psittaci instar, multicolor, aulæ se profitebatur asseclam; non Ecclesiæ columnam. Officij statum in eius incessu, nemo agnouisset, nisi nomen, quo ipso tumebat, cum prodidisset. Quacunque ibat, non bonus Christi, sed vnguentorum exoticorum odor auras & plateas muliebriter inficiebat. Nam hoc ipso malè olebat, quòd homo Germanus pastillos Indicos, aut gyncæum oleret. Denique omnia in illo apparebant pulchra, præter faciem, in qua omni cupreæ verrucæ cutim asperabant, & gemmæ lucebant non admodum pretiosæ. Siquidem vultus illi erat, qui potuisset, more piscium desquamari, scilicet vino ardens; & oculi, sine fletu, stillantes, quales solent esse lamiarum: vt mirarentur omnes, in tam deforme caput intrare posse superbam cogitationem. Quanquam eum fastu, etiam dementia fuit coniuncta, qua putauit animi fœditatem, corporis ornatu, posse vel tegi, vel compensari. Hic igitur mundi pupillus, populi stupor, puerorum simul risus fuit, & hæreticorum, dum viueret; sed illustre documentum vanitatis, dum moreretur. Diu ita sese vrbi maximæ

ostentauerat. Sed non respondebant pectoris penetrabilia ijs, quæ foris apparuerunt. Oculorum iudicio, poterat haberi, pro vase voluptatibus differto, aut thesauro deliciarum; intus tamen curæ, tumultus, desperatio, & mala extrema coquebantur. Et, videte, vanitatum amatores, in quem mundi pompa finem desinat. Hic tantus inter pocula victor, in plateis ouator; iste tam nobilis Messapus, tamque insignis equum domitor, tandem aliquando, ad pristinam consuetudinem, equo gloriosè circumuectus, angulum ciuitatis extremum petijt, ibique ante præcipui viri, amplissimum hortum, equum foribus alligauit, & pro potestate, ac more, velut animi gratia, hortum solus ingressus, remotisque omnibus arbitris, ocreatus, gladius, chlamydatus, in profundissimum puteum desperatissimè se dejecit; atque, vt casus faciem cæleret, in caput iuit; ibi extinctus, vnde breuior esset via ad Acherontem. Vbi utique eum Cerberus, tanquam nouum & peregrinum hospitem, sollenniùs allatrauit; nempe *Clericum gladium,* & quem Æaco multa peculiaria facinora commendarent, quæ postea, de submerso, in mensis, circulis, & foro passim cantabantur. Postquam enim equus eius portæ innodatus, totam expectandi patientiam consumpsit; & nunc hinniendo, nunc calcibus terram pulsando, vel herum, vel stabulum pabulumque diu poposcit, & nox redeundi tempus indicauit, quæsitus, per omnem hortum, dominus, nusquam repertus est. Fuit igitur, qui suaderet, in terris non inuentum, indagandum in aquis. Accensa in puteum demittitur lucerna, nec ibi quidquam conspicitur, nisi ocrea calcaribus auro fulgentibus vinctæ. Hoc vestigium fuit equitis inueniendi. Cum ocrea pes, cum pede totum cadauer extractum, ense accinctum, chlamyde velatum. Quasi cum cadauere licentia loquendi è puteo prodijisset; ita illicò, quod quisque de illo vitium sciebat, liberè vbique prodebat, omnes mortem vita dignam dicebant. Quippe hunc fuisse, qui in ganeis sapius, quàm in templis sit versatus; in cuius manu assiduè poculum, nunquam Breuiarium sit visum; è cuius ore nihil nisi vomitus; & quod foedius est, nisi Veneres & meretrices prodierint; à quo parentes filias, mariti vxores abscondere, atque custodire debuerint; denique, qui tot flagitia fecerit, & nunquam conspectus sit ea sacerdoti confiteri; quæ ta-

meu,

men, in vino, jactare, & tanquam rem bene gestam, glorianter prædicare non veritus sit: homo indoctus, superbia inflatus, & omnis commonitionis impatiens. Nimirum hæc Dei esse judicia, aiebant, ut, qui toti ciuitati fuerit scandalum, idem etiam toti ciuitati fieret exemplum; atque ab huius exitio sapere discerent, qui, si ab Ecclesia, pecunias, & pingues census accipiant; si omnibus se anteferant; si fulgeant in tunicis, si sint in poculis fortes, nomini se suo, officioque satisfacere arbitrantur; plusque sibi licere existimant, quam qui vel in aulis profanissimorum Principum, aut in castris audacissimorum militum vitam agitant, sine lege, sine mente. Denique aquis, dicebant, merito diluendum fuisse guttur, per quod prius tot vini dolia fluxissent. Tali lesso exequiæ fuerunt illius cohonestata, qui mendosissimis moribus infamis lethi coronidem adjecit. Ita qui omnia sacra rident, in interitu & ipsi ridentur: ut ne tum quidem etiam, cum flere deberent, sine risu sint, sed alieno.

Hi sunt, qui, ut desperatè viuunt, ita & desperatè moriuntur. Nempe quia eundem mortis magistrum admittunt, quem vitæ habuerunt. Utinam Chryostomum audirent, cuius hæc sunt: *Aduersus desperantes ait Dominus: An non surget, qui cecidit? an qui auertit, non conuertetur? Et rursus: Nolo mortem peccatoris, sed ut conuertatur, & uiuat. Et: Hodie si vocem eius audieritis, &c. Et quòd letitia sit in calis, cum peccator poenitentiam agit. Multaq; huiusmodi & documenta; & exempla in Scriptura inueniuntur. Ne autem religionis nomine perdamur, illud Pauli dicendum iterum atque tenendum est: Ne nimio dolore, inquit, absorbeamur. Diaboli enim artificio, dolor pro peccatis debitus, fit dolor nimius & immoderatus, non iam ad poenitentiam ducens, sed trahens ad desperationem, quæ est vltimum omnium scelerum complementum.*

Quantus enim furor est, ne moriari, mori?

Et morte quidem duplici vnus mortis redimere timorem? *Anima præstantis prorusus, ait Antiochus, ac generosa peculiaris conditio ea est, ut quantacumq; tandem inuident, calamitatum procelle, nullo unquam pacto sinat a se auelli spei solidæ anchoram. Ob hoc enim hominis vita τρεπτήριον dicitur; tentationum, seu Piratarum domicilium. At nos, ne sic quidem à Domino deficiamus, quousque tentatorem jubeat*
semo-

X.

S. Chryost.
hom. 87. in
Matth.

semotiùs à nobis secedere, & per intolerantiam atque immobilem animi rigorem, vita resituamur tranquilliori. Quod enim peccati genus usquam inueniatur atrocius desperatione? Iudas ille Domini proditor, quàm pusilli erat & abiecti animi? quàm rudis & expers conflictus tentationum? Ob hoc enim spem omnem à se cum abjecisset, insiliente in eum inimico, funiculo sibi profocavit gulam. At Petrus, solida illa petra, non in peccatum impigit? nec mediocre? Verùm is, tanquam, qui tales conflictus doctrina experientia didicisset, ob maleloquam negationem, spem neuiquam abiecit: sed lachrymas adhibuit pacariis, apud Dominum, & conciliatrices. Huius igitur imitatione, ad aquas lachrymarum confugiamus, non insiliamus in Barathrum desperationis.

XI.

Quanquam mihi nunc non est animus, vel Caius, vel Caius agitare, aut de erigendis illis in spem, disputare. Illud ostendo, hominum peruersa ingenia, aquas in utilitatem maximam à mundi Conditore datas, in suam ipsorum perniciem conuertere, & se ipsos aquis pletere; cur ergo indignantur, si id erga illos faciat DEVS, qui illos plectendi jus habet, ac potestatem? Illi id, cum scelere faciunt, DEVS cum laude. Cleomenes Methymnæorum tyrannus lenas, in fassis ligatas, submergi curabat, & laudabatur. Tot lenas, & lenones, & lenocinantes alit terra, & non plectat aqua, iudice DEO? à quo parata sunt derisoribus iudicia. Augustus Cæsar pædagogum ministrosque Caij filij, per occasionem valetudinis, mortisque eius, superbè auarèque, in prouincia, grassantes, oneratos graui pondere, ceruicibus, præcipitavit in flumen. Quod factum inter gloriæ illius decora numerabatur. Et hæsitabimus, trutinæque nostra dignum censebimus, si quem, permitte DEO, aquis haustum audiamus? Quis præscribet, ut ignibus potius, aut ferro utatur, si quem, per aquas vult ad se euocare? aut in fluuio, non in rogo punire? Siquidem iudicium à Domino creditur singulorum. Quod si agnoscerent aquis læsi, non essent musca illa insipientiores, impatientioresque, quæ in carnum ollam decidit, & moriens dixit: *Ego tantum bibi, & comedi, & laui, ut hunc satura exitum ferre haud moleste debeam.* Cordati est, id quod necesse est, ferre, & boni consulere.

XII.

Alia fabella est lepida, & ad mores poliendos huic loco admodum

Athenæus
lib. 10.

Prou. 19. 29.
Sueton. in
Aug.

Prou. 29. 26.

modum idonea, de domino ac seruo, vnà iter facientibus. Ibi seruus, vt sibi, apud herum, locum noménque faceret, multa admodum jactanter mendacitèrque narrauit, vidisse se, cum varias terras peragraret. Occurrit equitantibus, transuersà vià, fugiens vulpes: qua inspecta, *Magna erat hec vulpes*, ait Dominus. Cui mox seruus: *Hoc nihil est*, dixit. *Ego vidi vulpem boni magnitudine parem*. Intellexit facilè Dominus, non vulpem, sed mendacium serui posse cum boue æquiparari. Sed se pressit, & velut admiratione obrucuit. Silentium seruo, pro admirationis iudicio, & plausu, fuit. Quia autè dies paullò priùs coeperat, cõuertit se Dominus ad matutinas preces, & à Deo iter prosperum precabatur, idq; ita voce clara, vt seruus omnia syllabatim audiret. Inter ceteras formulas adjecit, petere se, vt, eo die præcipuè, sese à verbo mendacij custodiret; tunc enim satis à periculo fluminis iri se custoditam. Aduertit ea vox, & precandi ratio seruum; qui non potuit, quin audissimè curiositate interrogaret Dominum, quid sibi id genus comprecandi voluisset? Visus est initio tergiversari herus, & inuitus ad eam questionem respondere. Sed vrgente magis magisq; famulo, tandem, quasi ingens arcanum detecturus, cum alto suspirio, dixit: *Flumen est nobis transeundum hodie, in quo omnes merguntur, quotquot, eo die, mendacium fecerunt*. Oppalluit ad hoc dictum seruus, & mendacij recentissimè conscientia ictus visus est tremere. Pergunt ire, atque non diu post ad riuum ambo perueniunt, vado transeundum. Ibi iam in ripa equitantem herum subsequens seruus rogat, vt subsistere paullisper velit. Ex subsistente scitatur. *Hicne sit ille fluuius, mentientium intersector? nolle se tentare vadum, cum, in vulpe comparanda, putet, aliquantulum à se errarum esse; neq; enim eam boni, sed iuuenco duntaxat parem fuisse*. De vulpe parum curo, ait Dominus. Ceterum non hic est riuus, de quo dixeram, alius occurret, nihil tibi, hoc loco, metue. Hæc factus calcaria admouit equo, & vadum, seruo tergum eius prementem, superauit. Paullò post ventum est ad alium amnem, quo viso, seruus coepit denuò trepidare, & querere, *Hicne autem fluuius mendaciloquos morte pletere solet? Cumque herus responderet, neq; istum quidem esse; addit seruus, se valentem causam habere tam sollicitæ interrogationis: nam haud satis ampliùs meminisse*

Q narrata

narratæ vulpis magnitudinem; existimare se nec juuenco quidem parem extitisse, sed vitulo lactente non fuisse maiorem. Salua res. intrant & exeunt, etiã ex hoc vado. Sed ad tertium tãdem fluvium accedunt. ad cuius cùm præripia venisset: *Hic tandem est ille veritatis defensor, & mendaciorum punitor fluvius*, ait Dominus. Ad quæ verba attonitus feruus, pœnè ex equo lapsus est. Verùm ubi se virèsq; collegit, veniam à Domino precatus, negavit se transiturum, eò quòd mendacij, eo die, à se conflati conscius esset: *Nam vulpem à se alibi conspectam, reliquis communibus vulpibus fuisse magnitudine omninò parem*. Hoc audito, *Et hæc quoq; aqua*, inquit Dominus, *est alijs communibus aquis par, neq; solet mendaces mergere*. Ita mendacem, aquarum minitacione, curavit, & ad veritatem promendam reduxit.

XIII.

Potuerunt tantum fictæ aquarum minæ? quid non poterunt veræ pœnæ, à DEO, per aquas inflictæ? Nam qui inflicta audit, metuit infligendas. Metuere autem initium est emendationis. Cuius rei exemplum multiplex legimus, in quarta Ecclesiæ & Christianorum persecutione, sub Antonino (non enim sub Marco Aurelio) contigisse. Antoninus enim non satis habuit, propostita capitis pœna, vetuisse, ne quis Sibyllarum versus legeret, aliòsque propheticos Gentilium libros, qui multa de Christo prædixisse videbantur, adeò ut è Gentilibus non pauci Christiani fierent, ut Iustinus testatur; sed Christianos præterea, quàm plurimos, Crescentis hæretici instigatione, morti addixit; & quidem anthropophagiæ priùs, aliorumque horribilium Gnosticis familiarium criminum, per impudentissimam calumniam, accusatos. Quàm graviter eiusmodi atrocitate offenderetur vindex malorum DEVS, edocuit, non solum Tiberis inundatione, sed alijs quoque varijs ærumnis, quas immisit, fame; circi ruina; terræ motu complures Rhodiorum, & Asiæ vrbes subuertente; trecentis & quadraginta insulis, aut domibus, Romæ combustis; Narbonensi ciuitate concremata, atque alijs calamitatibus vrbi & orbi inuedis. Quibus ita omnes conterriti sunt, & ipse adeò Imperator commotus est, ut expresso Rescripto, ad eundem 15. Imperij annum, quo hæc euenerunt, dato, persecutioni finem imponere, coactus sit. Ita aquarum, ignium, terræque incommodis, sapien-

Iustin. Apolog. ad Antonin. Euseb. An. 153. Baron. An. 150.

Iulius Capitolina in Antonino.

Vide Euseb. li. 4. hist. c. 12.

tissimus

tissimus mundi Moderator peccantes multat & emendat; de ipsis malis bonus. *Qui vocat aquas maris, & effundit eas super faciem terra. Dominus nomen est eius.* Amos. 5. 2.

C A P V T X.

Deum, ut aquarum terrarumque Dominum, potestatem, iustitiam, providentiámque suam ostendere, miserando Emmanuelis Sosa naufragio, & saculi marisq; similitudine declaratur.

Voniam autem Dominus nomen est eius, habet & hinc causam aquas habenas stringendi, vel laxandi, ut dominium suum manifestet. Si enim dominium est *jus gubernandi vel disponendi de re aliqua, tanquam sua*, seu sibi subiecta, itaque devincta, ut possit de ea, non ex commissione alterius, sed propria autoritate, sine cuiusquam injuria, disponere; profecto, cum Deus sit Dominus vniuersorum, nullam injuriam faciet vlli; per maria, nauiganti, si ventos immittat non à tergo spirantes; sed procellis & tempestatibus nauem adigat in scopulos, eamque allisam sinat lacerari. Illius est Oceanus; illius sunt maria omnia; illi omnes naues, omnes regiones, omnes mortales. Ius ergo illi est, eos terra marique gubernandi, ad suum, non ad illorum arbitrium & votum; ut in mari ventis prosperis vel aduersis, in terra humanis aut barbaris hospitibus, denique pace, aut misero bello vtantur. Nec deest illi sapientissima ratio mundi, ad hunc modum, gubernandi. Quippe cum sic non solum dominium illius & potestas, sed etiam iustitia, clementia, providentiámque hominibus innotescat. Hæc enim omnia in casibus humanis perspiciuntur. In aquis autem, naufragiisque hominum patientiam exercentibus, etiam discimus, quàm sint in hac vita fluxa omnia, itémque, quàm immanibus periculis se se obijciant, qui, vel vt Christi fidem inferant, vel vt aurum & gemmas auferant, ad Indos, Iapones, aliásque Orientales & Occidentales nationes, proficiscuntur. Cuius rei, etsi plura suppetunt exempla, vnum tamen non omitam ex illustri authore illustrissimum apponere, cuius me supra memini, obiter mentionem fecisse: in quo pariter docetur, & na-

I.

Leonard:
Lest. de iust.
cap. 3. dub. 1.

Q 2

nigan-